

NORGES INDSKRIFTER

MED DE ÆLDRE RUNER.

UDGIVNE

FOR

DET NORSKE HISTORISKE KILDESKRIFTFOND

VED

SOPHUS BUGGE.

I.

CHRISTIANIA.

A. W. BRØGGERS BOGTRYKKERI.

1891—1903.

Ekskurs I.

(Til S. 6 Linje 29.)

Kylfver-Indskriften *sueus*.

Til høire paa Kylfver-Stenen er skrevet med Runer de 5 Bogstaver *sueus*. Man bør forudsætte, indtil det modsatte er bevist, at dette er en Indskrift i nordisk Sprog. Derfor synes mig Löffler's Tolkning (Nordiska studier S. 205 Anm.), paa hvilken jeg selv uafhængig havde tænkt, at *sueus* skulde være et latinsk Ord »svensk«, ikke tilstedelig.

Jeg formoder, at det sluttende *s* i *sueus* er det enklitisk tilføiede **es* »er«, Præsens 3. Pers. Ental. Dette **es* har da efter Vokal tabt sin Vokal. Det samme er jo Tilfældet i det ældste historiske oldnorske Sprog. Ligesaa bliver i Gammel-Latin *est* enklitisk føiet til en Nominalform, som ender paa Vokal, og mister da selv sin Vokal.

Vi beholder altsaa tilbage *sueu*. Dette kan være skrevet for *su ueu*. Saaledes skrives f. Eks. paa Rök-Stenen en Rune ofte kun én Gang, naar det første af to ved Siden af hinanden staaende Ord skulde (om det stod alene) skrives i Slutningen med den samme Rune som den, med hvilken det andet Ord (om det stod alene) skulde begynde. I *su* maa vi da vel se det demonstrative Pronomen i Nomin. Ental Hunkjøn. Den samme Form er endnu brugelig i det historiske Sprog.

¹⁾ Ved Inddelingen af den kortere Rækkes nordiske Runer regnes 1ste Gruppe undertiden som 3dje og omvendt 3dje Gruppe som 1ste. I Leiden-Hskr. er Runerne [t]iu[r] til og med *ir* stillede foran *fiu*; se Arkiv XIV S. 102.

²⁾ Sievers (Pauls Grundriss ² I S. 257) finder denne Brates Forklaring sandsynlig.

ueu betegner da efter min Formodning Udtalen *wēu*. Herimod taler ikke den Omstændighed, at Kylfver-Stenen i Runerækken har Runen **P w**; thi Rök-Stenen, som har denne samme Rune, bruger dog en anden Betegnelse for *w* efter en Konsonant. Og Brakteaten Nr. 28, som to Gange har Runen for **w**, skriver dog **huilald**, hvor **u** (dog her anderledes formet) synes at betegne Udtalens *w*.

I **ueu** formoder jeg Nomin. Ental Hunkjøn = got. *weiha*, af et til got. *weihs* »hellig« svarende Ord.

I **ueu** er *h* faldt ud mellem to Vokaler, efterat det havde forandret det forudgaaende lange *i* til langt *e*. Dette stemmer overens med historisk nordisk Sprogform. Men i Ord, som hører sammen med got. *weihs*, er *h* faldt bort ogsaa i adskillige andre Indskrifter med den længere Rækkes Runer. Saaledes har vi i Ødemotland-Indskriftens **ue-** ved denne Stamme *e*, som er opstaaet af langt *i*, foran *h*.

Ved **su ueu** maa da vel tænkes til et Substantiv i Hunkjøn enten med Betydning »Runeskrift« eller »Runerække«; men hvilket Substantiv, lader sig ikke med Sikkerhed afgjøre. Man kan tænke paa **rānu* med kollektiv Betydning (jfr. Sievers i Pauls Grundriss ² I S. 250) eller paa et Ord for »Række«, som har svaret til oldn. *roð* eller til ags. *rāw* eller til got. *tēwa*. (Mindre sandsynligt forekommer det mig, at **ueu** her skulde betegne »et viet Gravsted«.)

Indskriften i sin Helhed **sueus** skulde altsaa opfattes som *sū wēu's* »dette er den hellige (Række)«.

Jeg holder dog for mulig en anden, lidt forskjellig Opfatning. **sueu** har mulig været udtalt som et tostavelles Ord **swēu* med Betydning »den hellige (Række)«. Jeg formoder nemlig, at *s* i flere nordiske Ord allerede fra førhistorisk Tid af har været brugt som et Præfiks, der havde Betydningen af den bestemmende Artikel og var opstaaet af Pronominalstammen *se*; jfr. Arkiv XXI S. 143 ff.

Ligesom her ved **su ueu** maa tænkes til et Substantiv (her af Hunkjøn), som let forstaaes af den Runerække, som er indridset foran **sueus** paa samme Sten, saaledes maa paa lignende Maade i andre Indskrifter et Substantiv tænkes til ved det demonstrative Pronomen: **ansagui · sia** Gjevedal, hvor til **sia** »denne« maa tænkes et Substantiv af Hunkjøn, sandsynlig **salir* »Sal«; se NI. S. 472 ff. **sir aluh** Kinneved »denne (Sten er) et Værn«.

Jeg vover ikke at afgjøre, hvorvidt det er tilfældigt eller ikke, at man faar den samme Læsning **sueus** frem, hvad enten man læser de 5 Runer fra venstre mod høire eller fra høire mod venstre.